

Palau Ferré

Els vincles gironins del pintor cubista

Text > FRANCESC MARCO-PALAU, doctor en història

En un recordat article al diari *TeleXpres* del 18 d'octubre de 1966, el periodista empordanès Joan Gich Bech de Careda destacava que el pintor Palau Ferré dedicava totes les hores del dia a la seva tasca artística i que, fruit d'aquesta intensa dedicació, hom podia gaudir dels seus quadres paisatgistes d'amplis gira-sols i fruits diversos —síndries,

melons, raïm—, així com de les seves figures d'ulls immensament oberts, desitjosos de rebre tot allò que s'esdevé al seu voltant.

Així, el crític d'art, fill d'Agullana, feia èmfasi en la qualitat i els matisos d'unes pintures a l'oli treballades amb passió, sovint plasmades sobre tela en un sol pla, gairebé —volgudament— sense perspectiva. Unes creacions pic-

tòriques, les de Palau Ferré, que Gich valora per la seva evolució constant enmig de l'inquiet vaivé existent al si dels corrents plàstics.

L'artista dels colors

És a la Barcelona de postguerra on Maties Palau Ferré (Montblanc, 1921-2000) estudia a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi. Provenient del Camp de Tarragona, aquelles aules pictòriques dels anys quaranta serien la base acadèmica a partir de la qual donaria forma a la seva trajectòria artística.

A la primeria dels anys cinquanta, Palau Ferré comença a mostrar la seva obra primerenca en mostres col·lectives de la capital catalana i és en aquell marc que la seva obra despunta per les composicions postcubistes que construeix —ell sempre utilitza el terme *construir*— i la viva cromàtica de tall expressionista que corren harmoniosament l'espectador.

Entorn d'aquesta etapa inicial de l'artista, el col·leccionista Jordi Gimferrer, a qui vam visitar recentment a Banyoles, remarca que a ell l'entusiasma «l'estil trencador dels seus quadres, la inspiració picassiana, la vitalitat de la pintura i el seu color intens». Així, Gimferrer encara recorda les pinzellades elaborades que Palau Ferré ideava aquells anys a la Ciutat Comtal, on el banyolí freqüentava galeries i s'interessava d'una manera especial pels joves artistes emergents amb propostes renovadores, com les que representava Palau Ferré.

La Costa Brava

És en aquest context inicial dels anys cinquanta en el qual trobem que Maties Palau Ferré s'inspira momentàniament en la Costa Brava, aleshores popularitzada per la filmació de *Pandora i l'holandès errant* —protagonitzada per Ava Gardner—, que apropiaria els actors i la

>> Costa Brava, oli sobre tela, col·lecció particular.
(Foto: ARXIU MARCO-PALAU)

indústria cinematogràfica a la costa gironina.

En la composició ideada per Palau Ferré, de plantejament vertical, s'hi veuen un total de sis figures en un context mariner, tres de les quals en primer terme (a terra ferma, fent punta de coixí) i tres més en un segon pla, dalt d'una barca, pescant. Tot i l'esquematzació general, l'oli és ple de detalls i simbolismes: els mocadors tradicionals, els barrets de palla, les onades del mar Mediterrani, la vela llatina, els peixos dins de la xarxa, les espigues de blat, el flabiol musical i el cel rogent.

El quadre *Costa Brava*, de localització actual desconeguda, va passar des de mitjan dècada dels cinquanta per diverses col·leccions particulars, fins que el 1980 va aflorar per darrer cop en una galeria d'art de Sabadell.

Amb l'escultor selvatà

També és durant aquella etapa a Barcelona que Palau Ferré coneix l'escultor selvatà Josep Martí Sabé, deixeble d'Enric Monjo i membre fundador del grup Postectura, amb qui establirà una bona amistat que es mantindrà al llarg de les seves vides, amb visites de la família de Martí Sabé a Montblanc i de Palau Ferré a Santa Coloma de Farners, com evocava la filla de l'escultor farnesenc, Marta Martí, quan la vam visitar a la Clariana, la masia taller que l'inspirava, a tocar de Riudarenes.

És a partir de 1957, ja a París, becat pel Govern francès, que Palau Ferré també s'endinsa a experimentar amb l'escultura; en aquest cas, gràcies a l'hongarès László Szabó, amb taller a Montparnasse. Tot i això, i per bé que en altres moments també conformi un vessant ceramista, la pintura serà, sempre, la principal motivació de Palau Ferré.

Les cròniques d'Àngel Marsà

Ja de nou a Catalunya, on torna a principi dels anys seixanta, Palau Ferré s'instal·la al seu Montblanc natal, i fa de la Conca de Barberà el seu espai d'inspiració i de creació. Així, són els periodistes, admiradors i col·leccionistes —entre els quals hi ha bastants gironins destacats— els que s'han de desplaçar fins al Camp de Tarragona, a manera de pelegrinatge, per tal de conèixer les novetats de l'artista.

Un dels periodistes que reivindicava més de manera continuada la ingent

tasca artística de Palau Ferré als mitjans de comunicació és el crític d'art gironí Àngel Marsà, que mitjançant les pàgines culturals d'*El Correo Catalán* exalta l'ordre i l'autenticitat de la seva obra. Així, Marsà manifestava que Palau Ferré copsava els corrents més vius de la plàstica del moment i no ignorava ni oblidava l'imprescindible de l'art.

Entre el vast fons artístic que el 1982 Àngel Marsà va cedir a l'Ajuntament de Girona —i que des d'aleshores conserva el Museu d'Història de Girona— s'hi troba *Home i dona sota les estrelles*, que ens transporta dins d'una imatge mitològica i llegendària que protagonitzen dures figures humanes enmig de la vegetació, i en la qual també són presents el símbol de l'ocell i el cargol de mar en una nit plena d'estels.

Al Parador d'Aiguablava

En una entrevista de Jaume Pol Girbal a Salvador Dalí dels anys setanta, el periodista gironí demanava al pintor surrealista per unes declaracions recents que havia formulat Palau Ferré. L'autor d'*El món de la Costa Brava* entrava en una qüestió rellevant, la del paper que

>> Cartell del 46è Aplec de la Sardana de l'Escala. (Foto: ARXIU MARCO-PALAU)

Entre el vast fons artístic que el 1982 Àngel Marsà va cedir a l'Ajuntament de Girona s'hi troba *Home i dona sota les estrelles*

>> L'escultor Josep Martí Sabé (a l'esquerra) i el pintor Palau Ferré (al centre) en una exposició dels anys cinquanta. (Foto: ARXIU FAMÍLIA MARTÍ SABÉ)

>> Home i dona sota les estrelles, oli sobre tela del Fons Àngel Marsà del Museu d'Història de Girona.

(Foto: ARXIU MARCO-PALAU)

havia de tenir l'artista en relació amb el seu art.

I era precisament en aquella dècada de 1970 que l'art de Palau Ferré estava a l'apogeu. Pintor passat per París, amb projecció internacional, rebia encàrrecs i propostes per desenvolupar diversos projectes artístics amb els seus quadres referencials. Un bon exemple de les obres d'aquells anys el trobem al Parador d'Aiguablava, una autèntica pinacoteca de noms eminents de l'art català de les darreres dècades. *Paisatge de Montblanc amb gira-sols*, l'obra de Palau Ferré a l'espai hotel·ler de Begur, ens mostra la primavera artística del pintor cubista en tota la seva expressió: gira-sols, arbres fruiters, cels radiant i coloms de la pau.

Records de l'Escala

Avui, entre l'Escala i Garriguella, Carles Soler —a qui vam retrobar fa poc a l'Alfolí de la Sal— detalla l'amistat familiar entre el pintor Palau Ferré i la seva mare, Magda Fortuny, que era cosina llunyana de l'artista. Fortuny, que va ser hereva

del llegat del fotògraf Joan Lassús (qui va immortalitzar el primer turisme a l'Empordà), sempre va apreciar Palau Ferré, i en honor a aquest vincle l'Agrupació Sardanista Escalenca Avi Xaxu, que presideix l'arqueòleg Jordi Gallegos, va il·lustrar el cartell del 46è Aplec de la Sardana de l'Escala amb una composició sardanista del pintor cubista.

També a l'Escala, l'enyorat emprenedor Josep Matas —a qui recordem com a lector de premsa i ordenant fotografies i retalls de diaris— rememorava com havia acompanyat en cotxe el seu amic Palau Ferré en diverses visites artístiques per les comarques gironines, ja que el pintor (bohemi) no havia tingut mai automòbil, però sí amics com Matas disposats a fer quilòmetres mentre compartien llargues converses sobre la vida i l'art.

Després d'un crucial parèntesi artístic, que s'allargà del 1975 al 1989, en els anys noranta Palau Ferré va reformular el seu estil a partir d'unes composicions noves pintades amb tinta xinesa, que el crític d'art empordanès Josep Vallès re-

>> Exposició de l'Any Palau Ferré a la Casa de la Paraula de Santa Coloma de Farners, el 25 de setembre de 2021. (Foto: ARXIU MARCO-PALAU)

>> Exposició «Palau Ferré d'un sol traç» al Museu d'Art de Girona, el 29 de maig de 2021. (Foto: ARXIU MARCO-PALAU)

copilaria en un llibre voluminós. L'1 de gener de l'any 2000 ens va deixar Palau Ferré, un dels artistes més singulars de les segones avantguardes catalanes del segle XX.

Un artista centenari

Després d'haver passat dues dècades oblidat per la història de l'art, el Govern català va declarar el 2021 Any Palau Ferré per tal d'homenatjar l'artista tot coincidint amb el centenari del seu naixement i, a partir de les connexions territorials que havia tingut el pintor al llarg de la seva trajectòria —tal com recollia l'escriptor gironí David Pagès i Cassú en els seus articles—, les comarques gironines van tenir un paper destacat en aquesta commemoració oficial de la Generalitat de Catalunya.

Així, a més de les diverses iniciatives que es van dur a terme arreu de Catalunya, el Museu d'Història de Girona, dirigit per Sílvia Planas, va restaurar i exposar el quadre del fons Marsà, i el Museu d'Art de Girona, encapçalat per Carme Clusellas, va idear l'exposició «Palau Ferré d'un sol traç» a partir del dibuix que l'artista havia creat per al diari *Avui*. En aquesta mateixa línia, l'Ajuntament de Santa Coloma de Farners va reivindicar el vessant escultòric de l'artista en una exposició a la Casa de la Paraula impulsada per la regidora de Cultura, Mireia Mitjavila; i amb

l'Ajuntament de l'Escala es va tractar la inspiració sardanista del pintor.

De la mateixa manera, l'any 2023 l'art de Palau Ferré va tornar a ser ben present a la demarcació gironina, a partir de la gira literària que l'escriptor Màrius

Serra va dur a terme amb *La dona més pintada* (Proa, 2023), novel·la inspirada en la vida de Palau Ferré, a partir de presentacions, signatures de llibres i clubs de lectura al Museu d'Art de Girona, el Punt de Lectura d'Agullana, a Torroella de Montgrí, i a les biblioteques de Santa Coloma de Farners i de Santa Cristina d'Aro, entre d'altres.

Una catalogació intensa

Aquest 2025, coincidint amb els vint-i-cinc anys de la mort de Palau Ferré, s'intensifica la catalogació de tota la seva obra, que amb el pas del temps està àmpliament dispersa en col·leccions particulars d'arreu de la geografia catalana i en l'àmbit internacional.

En aquest context, a mesura que es van localitzant, s'estudien moltes obres d'art seves —dibuixos, gravats, olis, ceràmiques, etc.— que formen part de múltiples col·leccions gironines: d'arquitectes empordanesos a empresaris olotins, de periodistes del Pla de l'Estany a treballadors jubilats de banca de la ciutat de Girona. Hores de recerca i quilòmetres recorreguts amb el propòsit de poder recuperar la història de Palau Ferré, l'artista dels colors que va deixar pintures cubistes i records amicals a les comarques gironines.

>> Carles Soler, fill de Magda Fortuny, i Rosa de les Neus Palau, neboda de Palau Ferré, amb el cartell de l'Aplec de la Sardana de l'Escala.